

Visfeiten: Tropische garnaal (versie maart 2009)

Tropische garnalen

Het begrip 'tropische garnalen' omvat een grote groep garnalen van diverse soorten afkomstig uit Zuid-Amerika, Afrika en Azië afkomstig uit visserijen (wilde vangst) en kwekerijen. Ruim een twintigtal soorten worden op Europese markten aangeboden, afkomstig uit de infraorde Penaeidea. De commerciële soorten komen voornamelijk uit de families Penaeidae en Solenoceridae. Deze totale groep van garnalen wordt wetenschappelijk vaak aangeduid met het begrip 'Penaeide garnalen' (Penaid shrimp in het Engels; Geisselgarnalen in het Duits). In de handel worden deze garnalen in gepelde vorm vaak aangeduid met 'roze garnalen'.

De meest bekende soort is de Afrikaans-Aziatische tijger-reuze garnaal (*Penaeus monodon*) die internationaal met de naam "Black Tiger" wordt aangeduid. Daarnaast is de van origine Zuid-Amerikaanse witpootgarnaal (*Litopenaeus vannamei*) een zeer frequent aangeboden gekweekte tropische garnalensoort.

Een andere bekende soort is de gekweekte zoetwater-reuze garnaal (*Macrobrachium rosenbergii*) die veelal ongepeld en zonder kop als 'Scampi' wordt aangeboden. Deze soort hoort bij de infra-orde Caridea waar ook de Noordzeegarnaal en de Noorse garnaal toe behoren.

Daarnaast zijn er veel gevangen soorten waarvan de specifieke soort niet bekend is. Het betreft voor de Nederlandse markt een aantal soorten van de geslachten *Penaeus*, *Metapenaeus*, *Parapaeneopsis* die gekookt en gepeld worden aangeboden. In gekookte gepelde vorm lijken deze soorten zo op elkaar dat ze door de handel als uitwisselbaar worden beschouwd.

Maatschappelijke discussie

De 'tropische garnaal' omvat vele soorten, zoals blijkt uit bovenstaande. Om te beginnen is het van belang onderscheid te maken tussen garnalen uit de wilde vangst en gekweekte garnalen. In maatschappelijke discussies over tropische garnalen wordt echter geen onderscheid gemaakt tussen deze verschillende soorten. Garnalen leven op de bodem en zijn relatief klein. Visserij vindt dus plaats met sleepnetten met kleine mazen. De negatieve aspecten die daarmee verbonden zijn, zijn hoge bijvangst, bodemberoering en een hoog brandstofverbruik.

Wilde vangst

Garnalen komen in alle zeeën voor en leven op verschillende plaatsen: zandvlaktes, rotskusten, in koraalriffen enzovoort. Van de tropische garnalen wordt slechts een kleine groep soorten bevestigd. Het betreft de grotere soorten die met trawlers op vlakke bodems gevangen kunnen worden. Visserij vindt plaats door middel van trawlers die demersale sleepnetten gebruiken. Dit zijn netten die de nabijheid van de bodem bevissen. De garnalen bevinden zich immers op de bodem en kunnen goed zwemmen.

De trawlers zijn beduidend lichter dan de garnalenkorren die op de Noordzeegarnaal vissen en beroeren de bodem minder. Dit heeft te maken met het feit dat de Noordzeegarnaal zich ingraaft als vluchtgedrag, terwijl de Penaeide garnalen juist wegzwemmen. Kenmerkend voor vissen en garnalen in tropische zeeën is het feit dat er gedurende het hele jaar paai kan plaatsvinden. De vleeskwiteit wordt nauwelijks aangetast door paai en tropische garnalenvisserijen kennen dan ook geen gesloten seizoenen voor de paai. Slechts het periodiek vervellen van de garnalen beïnvloedt de productiviteit. Gesloten seizoenen bestaan wel in de meeste landen, maar die hebben te maken met de jaarlijkse regentijd.

De meeste bestanden van tropische garnalen zijn zwaar bevestigd. Om van overbevising te spreken is echter moeilijk. Het sterke reproductiepotentieel, de zeer snelle generatiecyclus en het feit dat garnalen zich zeer laag in de voedselketen bevinden (zij eten voornamelijk bezonken algen), zorgt ervoor dat de bestanden weer zeer snel kunnen aansterken. Er kan geredeneerd worden dat veel bestanden overbevestigd zijn vanuit een oogpunt van visserijopbrengst, maar niet vanuit een oogpunt van het behoud van de soort.

De bijvangst is het grootste negatieve bezwaar dat verbonden is met de vangst van tropische garnalen. In zeer veel garnalenvisserijen is dit onderkend en worden garnalentravls uitgerust met een schildpad

MEER WETEN?

Wie meer wil weten over garnalen en/of de maatregelen die de Nederlandse vissector neemt, verwijzen wij naar www.pvis.nl waar meer informatie beschikbaar is.

Visfeiten: Tropische garnaal (versie maart 2009)

ontsnappingsvoorziening of andere bijvangst verminderende voorzieningen. De bijvangst wordt overigens niet per definitie 'gediscard' (overboord gezet). In veel visserijen wordt de totale vangst namelijk meegenomen en de kleinste vissoorten die geen directe commerciële waarde hebben, worden gebruikt voor laagwaardige toepassingen.

Er zijn op dit moment geen MCS gecertificeerde visserijen op tropische garnalen, omdat die visserijen op dit moment nog niet beantwoorden aan de beginselen van een ecologisch verantwoorde visserij. Dit verklaart waarom gevangen tropische garnalen op 'rood' staan in vele consumentenwijzers. Er worden op dit moment in Zuid-Amerika en Azië echter wel degelijk projecten tot integrale ketenverbetering in de garnalenvisserij gemaakt.

Kweek

De hoeveelheid garnalen die wereldwijd gekweekt wordt, is bijna net zo groot als de mondiale garnalenvisserij aanlandt. In grote lijnen kan het proces als volgt omschreven worden. De larven worden uit oudere dieren in gevangenschap opgekweekt en uitgezet in vijvers gelegen aan de kust. De garnalen worden vervolgens gevoederd met speciaal garnalenvoeder. Vijvers worden belucht en doorstroomd om afvalstoffen te verwijderen. De teelt duurt vier tot zes maanden per cyclus. De opbrengst per vijver belooft van enkele tonnen tot ruim tien ton per hectare per jaar.

De maatschappelijke discussie rond garnalenteelt is wereldwijd één van de meest uitgesproken binnen alle visproducten. De aanleg van vijvers aan de kust is naar verluidt veelvuldig op locaties die illegaal verworven zijn, ten koste van de lokale bevolking of liggen bijvoorbeeld in zeer waardevolle ecologische gebieden waar in internationaal onderschreven conventies geen menselijke activiteiten mochten plaatsvinden. Ook het verdwijnen van mangrovebossen wordt veelal aan garnalenteelt toegeschreven. Het gebruik van soms verboden antibiotica, de vervuiling van het milieu, schending van arbeidsrechten en het gebruik van vismeel zijn andere negatieve zaken rond garnalenteelt.

In tegenstelling tot wilde vangst tropische garnalen, zijn er echter talloze voorbeelden van gekweekte tropische garnalen die gekweekt zijn volgens de beste ecologische principes. Al lange tijd zijn er tropische garnalen op de markt die voorzien zijn van een eko-keurmerk. Daarnaast is er sinds kort ook een industriële 'neutrale' norm voor verantwoorde garnalenteelt. De GlobalGAP (GAP staat voor Good Agricultural Practices) standaard voor garnalenteelt is voor de Europese supermarktketens een afdoende kwaliteitsgarantie voor een verantwoord product. Gekweekte tropische garnalen staan in consumentenwijzers vaak ook in het rood. Dit is echter zeer generaliserend en beslist niet van toepassing op een groot gedeelte van het aanbod op de Nederlandse markt.

Verhandelen en verwerken

De garnalenvisserij vergt intensief handwerk in de vorm van pellen. Alleen de grotere maten worden geheel of zonder kop verkocht. De zeer grote arbeidsbehoefte voor het pellen heeft positieve sociale aspecten zoals veel (eenvoudige) werkgelegenheid, hetgeen vaak door de armste bevolkingsgroepen ingevuld kan worden. Het handhaven van goede hygiëne is hierbij echter wel eens een uitdaging.

Tropische garnalen worden in veel verschijningsvormen op de markt gebracht: rauw, gekookt, gepeld, deels gepeld, ongepeld, diepgevroren of gekoeld. Vrijwel alle variaties zijn denkbaar. Bij de meeste producten wordt de specifieke soort garnaal niet als aankoopbepalend voor de consument beschouwd. Dit is met name het geval bij de gekookte en gepelde producten. Leveranciers geven dan aan dat het om garnalen gaat uit de groep Penaeidea. Dit is geheel conform Europese wetgeving. De wetgeving die het aanduiden van de handelsbenaming en het vangst- of kweekgebied regelt is niet van toepassing op gepelde en gekookte garnalen. De Nederlandse garnalhandel doet die vermelding vrijwillig, om de consument aanvullend informatie te verschaffen.

Commissie Verantwoorde Vis

Postbus 72
2280 AB Rijswijk
Nederland
www.pvis.nl

telefoon: +31(0)70 336 96 00
fax: +31(0)70 399 94 26
e-mail: info@pvis.nl

